

Pauruusoono aa tauraa yanaa aavaa Tesoronikii varuuyani reeravai

Gioonna kiaapu Tesoronikii varuuya Yisuu Kirisiiva makee tino kava tiinaraivaara pinaama yaata utuuvaara Pauruuso aa nnaagiai yanaa aavaa iyani reeravai. Vooyaano tunoo: Vaa Udaanga Yisuu Kirisiiva nninara tuu suaivo nniivaivee, tuu kuaivaara Pauruuso fafaarainno safuuma iya kiaa mmiravai. Mmuaarareeraivo iyasi nniivaata mmamma niitareeraivaatama varadaata iya mmannammanna Yisuunnara kutaavaivee kiaa kiada ngiari mmooriyauvaa varada varida yoketaama mmooriyauvaa iikiateeraivaara Pauruuso yamayamaa kuaiyauvaa iyani fafaara reeravaivee.

¹ Gioonna kiaapu vaa ausa hanigiada Tesoronikii variayaso, na Pauruusoono yanaivaa ngiini fafaarakiaunoo. Siraasooya Timotiiya ni tasipama variaani na yanaivaa ngiini fafaarakiaunoo. Vaa ngia ausa hanigieeraiya ti Napoonna Anutuugaa gioonna kiaapuya varida ti Udaanga Yisuu Kirisiinna tasipama variaano.

² Ti Napoova Anutuugoota ti Udaanga Yisuu Kirisiivaatama kati ngiyyara yoketaama yaata utida ngiari ausa nuufaivaitana ngii mida nnaasu variateeraivaara ta yaata utuaunnaano.

Ti Udaanga Yisuuva tiinara suaivaki Anutuugo

gioonna kiaapuuya yaparainaravai

³ Ti seenayaso, ta makemakee ngiiyara Anutuuga kiasa mmida kiaunnao: Yoketaayavee, kiaunnao. Ngia Anutuuga kutaavaivee kiasa kiada iikiaivo vaa yaagueeqavai vaivo fai vakia roo vioo vioo yaagueeqama pinaavai vainaravai. Ngia ngiingiiyara ngiingiiyara mmuduuya ru-aivo vaa pinaavai vaivo fai vioo vioo pinaa ari vookaravai vainaravai. Ngia itaama variaivaara ta aikiooma ngiiyara makemakee yoketaayavee kiaunnao. ⁴ Ngia itaama variaivaara teenoo gioonna kiaapu vaa ausa hanigaiyaata kua tida ngiiyara mannaka kiaunnao. Gioonna kiaapuuya maisa mmooriivaa ngii miaavo ngii mmamma nniitaraikiainnaata mmannammanna yaagueeqama varida Anutuuga kutaavaivee kiasa kiada yaagueeqama variaivaara ta ngiiyara mannaka kiaunnao.

⁵ Ngia itaama yaagueeqama variaivaara ta kooyaa rikiada kiaunnao: Anutuugoona fai mmuakiaaya yaparainno irisaiyauvaa safuuma iya mmimaravaivee, kiaunnao. Itaama vaino too mmamma nniitareeravaa ngia varada varidaata Anutuuga yaagueeqama variaivaara ivo gioonna kiaapuuyara diravaki inna aikiooma ivaki kuatera fai ngii tinaravai. ⁶ Fai Anutuugo ataama safuuma iinaravai. Mmoori maisaiyauvaa vaa ngii muuyauvaa fai ivo irisai maisaiyauvaa iya mmimaravai. ⁷ Ngii mmuaararavata tiita ti mmuaararavata Anutuugo iinai fai ta kati variaaravai. Udaanga Yisuu Kirisiiva ngiauvakidiri kooyaa tiinara suaivaki fai Anutuugo itaama iinaravai. Fai Udaanga Yisuu

Kirisiiva aangeraa yaagueeqaiyaata ikia hauru-
uvo pinaama taivaatama tasipama tiinaravai.
8 Gioonna kiaapuuya hama Anutuugoaa kuaivaa
rikiada arinaima taiyaatama ti Udaanga Yisuu
Kirisiinna kua mmayaaya yoketaivaa hama ari-
naima rikiada iikiyaiyaatama irisai maisaiyauvaa
iya mmilaraivaara fai itaama tiinaravai. 9 Ivo
tiinai rikiada iya irisai maisaivaa varada tupatu-
paa koonnama varira yoosinnaivaki variaara-
vai. Fai iya hama Udaanga Yisuu Kirisiinna
tasipama inna mmeekia ari vookaraivaki vari-
aaravai. 10 Ii suai ivaki ivo tiinai rikiada fai
ariinnee kiaa mmataama kiai gioonna kiaapu-
uya innara ari vookaraama yoketaa tuanaavee
kiaaravai. Innara kutaavaivee tira gioonna ki-
aapuuya kua yoketaivaa innara tida avai kuru-
tooma kiada yaaku vuatavuatakihaaravai. Ta kua
mmayaayaivaa ngii giaa ngii miaannaivaara ngia
kutaavaivee tuuvaara ngieetama itaa kiaaravai.

11 Ivaaraida ta makemakee ngiiiyara yaaku
varada variaunnaanoo. Anutuugo ngii iinai
rikiada ngia ivo ngii maavee tiivaugiataama
aikiooma yoketaama variateeraivaara ta
ngiiiyara yaaku varaunnaanoo. Ivo ari
yaagueeqaivaadiri ngii iinanai ngia inna
mmoori yoketaivaa ngii iikiatainai ngia innara
kutaavaivee kiaa kiada inna mmooriivaa iidada
taikaaraivaara ta ngiiiyara yaaku varaunnaanoo.

12 Ngia itaama iikio rikioo ti Udaanga Yisuu
Kirisiiva tiinara suaivaki inna nnutuuvo yaataroo
ari vookaraama vainaravai. Vaino rikioo ivo
ngii iinai rikiada fai ngieetama yoketaama ari
vookaraama variaaravai. Ti Anutuugoota ti

Udaanga Yisuu Kirisiivaatama kati gioonna kiaapuuyara yoketaama yaata utiivaaraida ngia itaama ari vookaraama variaaravai. Ngia itaama variaaraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo.

2

Vaidi mminnamminnaa maisa suvuairaivo

nninara kuavai

¹ Ti seenayaso, ti Udaanga Yisuu Kirisiiva tiinaraivaaraata Anutuugo ti rupi nuunama kinai ta Yisuunna tasipama hara kiada variaaraivaaraatama na kooyaa ngii giaa ngii minai rikiaatee. ² Na yaagueeqama ngii giaa ngii minai rikiaatee. Vooyaano kiaanoo: Vaa Yisuuva tiivaivee, kiaivaara sa akiairaama ngiengie vo vuayaata vo vuayaata utiraida sa ngii ausaiyauvo ari vookarai ausa tasipama variatee. Ta Anutuugo ti kiasa ti mmii kuaivaa ta kiasa kookieema kiaunna suaivaki vaidi voovoona rikiai kuavai tiivainnee? Vara ta Anutuugaa kua mmayaayaivaa kiasa kookieema kiaunna suaivaki rikiai kuavai tiivainnee? Vara yanaa voovai tiisidiri nniivaudiri yaaruoo rikiai kuavai tiivainnee? Hama teeta rikiaunnanoo. ³ Vaidi vooyaano sabi kua sabi kuaivaa ngii giaa ngii miaivaa ngia rikieevoora aa kua aavaa na ngii giaa ngii minai rikiaatee. Yisuuva tiinara suaivaki fai hama ivo nnaammaratu tiinaravai. Tauraa gioonna kiaapuuya Anutuugaara mmooka hanigia mmi kiada innara ooqoo kiasa kikio nnaagiai mminnamminnaa maisa suvuaira vaidiivo ikia aakiaana kuanaraivoono kooyaa nninaravai. ⁴ Fai ivo ngioo gioonna kiaapuuya

mmatayaa diaa mminnamminnaiyauvaara ti Anutuuoqovee kiaiyouvaara ooqoo tioo mmuakiaa mminnamminnaiyauvaa iya ausa mmuduuya mmiraiyouvaaraatama fai ooqoo tinaravai. Ooqoo kiaa kioo tinara: Vaa na yaataree variaunoo, kiaa kioo fai Anutuuoqaa nnau pinaivaki oro varioo ariiyara tinara: Na Anutuuoqovee, tinaravaivee.

⁵ Ivo itaa kua tinaraiwaara na ngii tasipama variaa suaivaki na ivaara ngii giaa ngii miravaivee. Vara vaida ngia ivaara taunnu kiaan-nee? ⁶ Aanna makee ii na kiau kua ivaa kaanaivo nnivoora kiaa kioo inna uuda raira yaaguee-qaivoono inna uuda rainno varioo varinoo. Vaa ngia ivaa arinaima teeda rikiaavai. Anutuuoqo tinara: Aikioovaivee. Ngianee, tinara suaivaki nnaasu fai mminnamminnaa maisa suvuaira vaidiivo nninaravai. ⁷ Mminnamminnaa maisa vareera aataruuvo vaa hataumaki vaivo aanna makee iinno varinoo. Mmannammanna iinono uuda rairaivoono uuda rairaivaa rabikiaa kino rikioo mminnamminnaa maisa vareera aataruuvo fai kooyaa vainaravai. ⁸⁻¹² Kooyaa vaino too mminnamminnaa maisa suvuaira vaidiivoota fai kooyaa nninaravai. Ivo Sataangaa yaaguee-qaivaa tasipama ngioo unnakuaiavaa kiaa kaayau ari vookara ari vookarai unnakua mmooriiyauvaa iinaravai. Fai iinno varioo gionna kiaapu ikiana kuaaraiya maisai unnakua unnakuaiyauvaa arinaidiri kiaa roo iinaravai. Hama iya kua kutaivaara yoketaavaivee kiaa kiada hama ivaara mmuduuya ruaivaara Anutuuoqo hama iya vitoo yoketaivau yapanai iya ikia aakiaana kuaaravai. Iya kua kutaivaara ooqoo kiaivaara Anutu-

uqo tino unnakua tiraivo iya aakiaiyauvaki iinno varinai fai iya unnakua iira aataruuvaara kutaavaivee kiaravai. Mmuakiaaya itaama kua kutaivaara ooqoo kiasa kiada mminnamminnaa maisaiyauvaara mmuduuya riraiya fai Anutuuoqo iya yaparaira suaivaki irisai maisaivaa iya mminaravai. Tauraa fai mminnamminnaa maisa suvaira vaidiivo nnino nnaagiai Udaanga Yisuu Kirisiiva tiinaravai. Fai mminnamminnaa maisa suvaira vaidiivo kooyaa nnino rikioo Udaanga Yisuu Kirisiiva ari yaikiaivaadiri innayaa fuu tino putinaravai. Udaanga Yisuu Kirisiiva ari tiinara suaivaki fai mmeekia ari vookaraivaa tasipama tioo inna ruputino eeyaara taikaanaravaivee.

Anutuuoqo ngii vitoo yoketaivau yapaanaraivaara

ngii mmataama kieeravai

¹³ Ti seenayaso, Anutuuoqo ngiiyara mmuduuya ruaiyara ta ngiiyara innaata makemakee kua yoketaivaa kiaunnanoo. Anutuuoqono tauraa ngii vitoo yoketaivau yapaanaraivaara ivo ngii mmataama kieeravai. Ngia Anutuuoqaa kua kutaivaara kutaavaivee tikio ivo Mmannasa Yoketaivaa tino too ngii vitoo ari gioonna kiasapu tuanaaya ngii yapa kiaanaravai. Ivo itaama ngii mmataama kioovaara ta ngiiyara innaata makemakee kua yoketaivaa kiaunnanoo.

¹⁴ Ta mmayaaya yoketaivaa ngii giaa ngii miaannaduu rikiada ngia ngiingii ausaiyauvaa hanigieeravai. Ngia ngiingii ausaiyauvaa hanigiada Udaanga Yisuu Kirisiinna oyai ari vookaraivaa varaateeraivaara Anutuuoqo ngii

maavee tiravai. ¹⁵ Ti seenayaso, ta kiaunna kuaivo itaama vaivaara rikiada yaagueeqama variatee. Ta avaikidiri ngii giaa ngii miaanna kua aataruuvaata ta yanaa fafaarama kiaanna kuaivaatama puaisa utuatee. ¹⁶⁻¹⁷ Ti Napoova Anutuuqo tiiyara mmuduuya ruoo kati tiiyara yoketaama yaata utuoo tupatupaa yamaa kua yamaa kua ti tikiai ta yoketaama variaaraivaara ta faannaida variaunnaano. Ivaata ti Udaanga Yisuu Kirisiivaatama ngii aakiaiyauvaki iikiai ngia yaagueeqama varida mmuakiaa mmoori yoketaivaa iida mmuakiaa kua yoketaivaa kiateeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnaano.

3

Pauruusainna tunoo: Tiiyara yaaku varaatee, tiravai

¹ Ti seenayaso, aa ta nnaagiai vo kua voovaara ngii giaa ngii mikiai rikiaatee. Tiiyara yaaku varaatee. Udaanga Yisuu Kirisiinna mmayaayaivo makemaakee tikio nuainno varinai gioonna kiaapuuya rikiada ivaara kua yoketaivaa kiaaraivaara tiiyara yaaku varaatee. Vaa mmayaayaivo ngii yoosinna aakiaiyauvaki itaama nuaiwai. ² Vo kua voovaaraatama yaaku varaatee. Maisa vaidiiya maisamaisai mmooriivaa iikiaiyasidiri Anutuuqo ti vita yoketaivau yapaanaraivaara yaaku varaatee. Hama mmuakiaa gioonna kiaapuuya Yisuunna mmayaayaivaara kutaavaivee kiaavai. Ivaara tiiyara yaaku varaatee.

³ Hama Udaanga Yisuu Kirisiiva ngiiyara yaata vueennaivai. Vaidi maisaivo ngii utivoora kiaa

Yisuuva ngii iinanai fai ngia yaagueeqama yoke-taivau variaaravai. ⁴ Ta ngii giaa ngii miaunna kuaivaa ngia rikiada iidada fai ngia mmannam-manna iikiaaraivaara ta ngiiyara kutaa iikiaar-avaivee kiaunnanoo. Ti Udaanga Yisuu Kirisiiva ti yaata utiraivaki ti kiaa ti mmikiai ta ngiiyara kutaa iikiaaravaivee kiaunnanoo.

⁵ Udaanga Yisuu Kirisiiva ngii aakiaiyau-vaki iinai ngia Anutuuqaara mmuduuya ruateeraivaara ta yaaku varaunnanoo. Yisuu Kirisiiva ngii iinai ngia innara yaata utida mmannammanna yaagueeqama variateeraivaaraatama ta yaaku varaunnanoo.

Mmuakiaaya mmuaavai mmuaavai

mmoori varaatee

⁶ Ti seenayaso, ta Udaanga Yisuu Kirisiinna mmooriivaa varaunnayara tida ta yaagueeqama ngii giaa ngii mikiai rikiaatee. Ngii seena vaa ausa hanigieeraiya ngiari hara kiada variraivaara hama yaata utida mmoori varada ta iya kiaa mmiaunna kuaivaa hama rikieerama kiada kati kumina varikiai sa iya tasipama variatee. Piki-aatee. ⁷ Vaa ngiengieenoo rikiaavai. Ta ngiisi kuaanna suaivaki ta hama vida kati hara kiada varirama kiada titi variraivaara ta yaata utida mmoori vareeravai. Ta itaama ngii vita vitaaki-aannaivaa ngieeta teeta iikiaaravee. ⁸ Gioonna ki-aapu voovoona ti variraivaa too yeenna mminnaa vooyauvai ti mmuduu hama ta kati vareeravai. Ta irisai mmida vareeravai. Sa ngia ti mmoori-ivaa varada yeenna mminnamminnaiyauvaa ti mmiateeraivaara ta titi mmamma mmuyai utu

rikiada ti mmooriivaa varada heenaivaa ikianaivaa vara nuunama kiada mmoori vareeravai. ⁹Ta ngiiyara mmooriivaa iikiaanna irisaivaara ta aikiooma ngii yaparakiataama vauduaata hama ta ngii yaparairavai. Ngia ti teeda tiinikaraama mmoori iikiateera ta yaagueeqama mmoori vareeravai. ¹⁰Ta ngii tasipama variaanna suaivaki ta ngii giaa ngii mida kiaannanoo: Gioonna kiaapu voovono hama mmoori vareerainno kati varinai inna tikio rikioo ivo sa yeenna nnaivee, tiravai.

¹¹Ta rikiaannaduu ngii tasipama varuu vooya kati kuminaya varida ngiari seenaiya mmoori varooyauvaa taa kiada murumuru tida tunoo: Iya koonnama varaanoo, kiasa ngiariita hama mmoori vareera kati varuuvaara ta itaa kua tiravai. ¹²Udaanga Yisuu Kirisiinna mmoori varaunayara tida iya itaama varuuvaara ta yamaa kua yamaa kua tida mmannammanna yaagueeqama kiaunnanoo: Tirooma varida mmoori varaa-tee. Varada ngiingii mmooriyauvakinnaa yeenaiyauvaa nnaatee. Ta itaa kua kiaunnanoo.

¹³Ti seenayaso, ngia mmoori yoketaivaa iiki-aivaara sa ngii pirisakiaivee. ¹⁴Aa yanaa aavaki vai kua aavaa ta ngii giaa ngii miaunnaivaa gioonna kiaapu ivaki variaa voovono ivaa rikioonnaata mmannammannainno varinai ivaa teeda tuqinnama ivaa taatee. Sa inna tasipama variatee. Ivo mmamma maisakiaiveeraivaara sa inna tasipama variatee. ¹⁵Sa innara ti nnammutuaavaivee kiasa kiada pikiada oro voovau variatee. Ti seena tuanaavaivee kiasa kiada yamaa kua yamaa kua tida oro voovau variatee.

Kua arai voovai Pauruuso reeravai

¹⁶ Udaanga Yisuu Kirisiiva ausa nuufa vari-raivaa oyai nakaarivovee. Yoketaa suaivakiaata maisa suaivakiaatama ivo ariinoo ausa nuufaivaa ngii miaiveeraivaara ta yaaku varaunnaanoo. Ivo mmuakiaaya ngii tasipama vakiaiveeraivaara ta yaata utuaunnaanoo. ¹⁷ Na Pauruuso neenoo nini yaakukidiri nini nnutuuvaa tasipama fafaarakiau aavaa taatee. Na Pauruusoono ngiiyara yaata utuee boo kiaunoo. Mmuakiaa yanaiyauvaa na fafaarakiauyauvunu itaama nini nnutuuvaa tasi-pama nnaasu fafaarakiauvai.

¹⁸ Ti Udaanga Yisuu Kirisiiva kati gioonna kиаа-puuyara yoketaama yaata utiraivo ngia mmuakiaaya ngii tasipama vakiaivee.

Karaasa Yeena Rau Kioo Kuaivovee
The New Testament in the Waffa Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Waffa long Niugini

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Waffa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

4da5455c-4c87-58ee-a650-bb37acea5bca